

Juryrapport

Helaas reageerden slechts twee deelnemers op de oproep dit knap staaltje retoriek van Demosthenes te vertalen, wat de keuze voor een winnaar enigszins in perspectief plaatst. De tekst biedt zeker de nodige uitdagingen. De afwisseling tussen kernachtige boutades en breedlopijge constructies doen de argumenten van Demosthenes aankomen als donderslagen. Zo weet hij in te spelen op de burgerzin van de Atheners - in deze bizarre tijden kunnen de Belgische politici misschien nog iets van hem opsteken.

Oordeel

Bij een dergelijke wedstrijd gaan we er als jury graag van uit dat de deelnemers over alle middelen beschikken om tot een volledig en correct tekstbegrip te komen. Dit bleek ook (grotendeels) uit de beide inzendingen. Dit kan uiteraard niet volstaan. Een goede vertaling is leesbaar - genietbaar - als zelfstandige Nederlandse tekst. Aan de zinsbouw of woordkeuze mag men bij voorkeur niet meteen merken dat het om een vertaalde tekst gaat. Het volstaat bovendien niet alleen dat de vertaler de tekst volledig heeft begrepen, maar hij/zij vertaalt de tekst idealiter ook op zo'n manier dat de lezer - die wellicht geen Grieks kent noch op de hoogte is van de Atheense politiek t.t.v. Demosthenes - de tekst volledig kan begrijpen. Deze twee bijkomende eisen laten het toe deelnemer twee als winnaar uit te roepen. De vertaling kan geprezen worden omwille van haar vaak treffende woordkeuze (echter ook een sterk punt van deelnemer 1), de inspanningen om Grieks taaleigen naar idiomatisch Nederlands taaleigen om te zetten, de aandacht voor retorische opbouw. Ze onderscheidt zich bovendien van de andere inzending door de doorgaans meer geslaagde syntaxis en de manier waarop de ze de lezer tegemoet komt door een (begrijpelijke en aannemelijke, licht expliciterende) interpretatie van de tekst te geven in plaats van - zoals vaak voorkomt - moeilijkere passages in vage termen te verhullen, en zo eigenlijk quasi onvertaald te laten.

Aanbevelingen tot verbetering voor deelnemer 2

In het algemeen vinden we dat de toch wel zeer kenmerkende taal van Demosthenes in het Nederlands geen equivalent vindt. Demosthenes' Grieks is ook hier gedurft, bruusk maar dan toch beheerst, grillig maar dan toch elegant, veeleisend complex maar toch effectief treffend. Daarvan vinden we - al erkennen we de moeilijkheid van die uitdaging - weinig sporen. Dit doet ons, hoewel de winnaar ons duidelijk lijkt, twijfelen over de publiceerbaarheid van de vertaling. Wij adviseren, met andere woorden, minstens een grondige herziening voor publicatie. De volgende detailpunten kunnen daarbij misschien helpen, maar mogen niet afleiden van onze algemene opmerking hierboven. Om praktische redenen - vergeef het ons - focussen we hier eerder op de terkortkomingen dan op de merites van de vertaling.

- Vermijd zinsbegin met "want" (voor γάρ).
- Vermijd al te complexe constructies, bizarre woordvolgordes en opeenstapelingen die de lezer op het verkeerde been kunnen zetten ("te doen wat moet is die", "toen

desalniettemin zoals”; “als u bereid bent zichzelf meester”, “had hij niets van wat hij nu heeft kunnen verwezenlijken gedaan”, “dat van nature wie aanwezig is”, “als u nu [...] zich eveneens”). (Dit kan natuurlijk nooit helemaal vermeden worden, maar het kan misschien wat schaarser.) Pas op met elisie van gemeenschappelijke zinsdelen (“en ieder van u ophoudt te hopen dat hij ermee zal weggelaten zelf niets te doen en zijn buur alles in zijn plaats zal doen”).

- Blijf op je hoede voor “Neder Grieks” (al te letterlijke/volgzame vertaling, met name opeenhoping van partikels, ...). Bijvoorbeeld: “Dan meent hij dat weliswaar terecht” en “winnen van de kracht van de Spartanen”. (Een voorbeeld van hoe soms wél heel goed loopt: “Omdat ik wil dat u inziet, ...”)
- “Beschermer”, “schroom” en “wegglippen” lijken ons fout/on nauwkeurig/onvolledig als vertaling.

Berenice Verhelst
Bram Demulder